

АТАНАС ФІГОЛЬ

МОЯ ВІДПОВІДЬ

в справі листа президента М. Лівицького
(від 23 травня 1969)

Мюнхен 1970

АТАНАС ФІГОЛЬ

МОЯ ВІДПОВІДЬ

**в справі листа президента М. Лівицького
(від 23 травня 1969)**

Мюнхен 1970

Відбитка зі збірника:
«Документи і матеріали до сучасної ситуації
в Українській Національній Раді»
Мюнхен 1969

Druck: „Logos“ GmbH, 8 München 19, Bothmerstr. 14

ПЕРЕДМОВА

Моя відповідь на листа през. УНР в екзилі Миколи Лівицького, від 23 травня 1969, не з'явилася б ніколи в цій формі, якби М. Лівицький не надужив своєго становища, розсилаючи згаданий лист — найперше помножений на циклостилі, а пізніше й надрукований — на тисячі невідомих мені адрес. На писання всіляких анонімів і на напади в партійних органах під псевдонімами та криптоінімами, які і стилем і формою і змістом зраджують одного й того самого «головного» автора, можна не відповісти. Проте публікації підписані президентом УНР в екзилі і головою УНРади примушують до відповіді.

Майже два з половиною років я очолював Виконавчий Орган Української Національної Ради. В тому часі я пропагував широко й з успіхом її підтримку серед широких кіл українського громадянства. Й сьогодні я далі стою за всебічною підтримкою цієї установи, але при словненні конкретних засадничих передумов. Справа в тому, що на форум УНРади впроваджено такі методи політичної боротьби і такі засоби особистого і групового поступування, які загрожують розкладом і знищенням її основ. Вони є запереченням нами самими встановленого закону. Ці методи, якщо будуть стосовані дальше, мусять довести до компромітації української демократичної думки на чужині.

Громадяни, які слухали моїх публічних доповідей, і представники організованого суспільства слушно вимагають від мене відповіді на зроблені мені в листі зловмисні закиди та очорнення і наклепи. Вони вимагають від мене з'ясування становища щодо кризи в УНРаді.

Дехто прагне вияснити мою реакцію на події в УНРаді тід час і після засідання Президії в днях 14/15 червня 1969 року особистими чуттєвими мотивами, зокрема почуттям заподіянної мені кривди. Але сьогодні, з перспективи вже десять місяців, дуже виразно видно, що кривду вчинено передовсім великій ідеї УНР! — Отже моя реакція тільки дуже малою мірою виражає з особистих мотивів, які — зрештою — зрозумілі в людини, що її напали з поза плота...

Найістотнішою спонукою мосії відповіді с почуття відповідальности і обов'язок реагування проти намагань, призвичаювати нашу загальну громадську думку до погляду, що нечесній неморальні явища це нормальна річ у політичному житті, і що політика взагалі брудна річ. Ба більше — призвичаювати, що наші чолові діячі мають право та ку політику здійснювати в нашему суспільстві.

Годі визнати неморальне поступування за щось нормальнє, бо такий принцип, якщо його акцептує суспільство, мусить відштовхнути від громадської і політичної праці всі варгісні одиниці. Таке розуміння політики мусить довести до умов суспільної джунглі, де не можлива жодна гідна й розумна політика і де всякому громадському життю загрожує повний моральний розклад. Такі принципи породжують пригоже підґрунтя для різного рода тоталітарних режимів, — ми, ще живі свідки недавно-минулого, знаємо це з власного досвіду.

Весь сучасний цивілізований світ проглямував кампанію проти забрудження землі, води і повітря, — кампанію проти отруті фізичної. Одночасно йде наполеглива боротьба проти отруті моральної. В духовій сфері все людство змагає до забезпечення прав людини, до респектування законності й справедливості, а проти сваволі, фальшу і брехні в середині суспільств та держав.

Ми с свідками саме такої гострої й затяжної боротьби наших патріотів на Україні. Не хочемо і не сміємо становити винятку в тому відношенні і ми, українці в вільному світі, якщо наша боротьба за слушні ідеали має бути загально визнаною, респектованою й успішною.

Мюнхен, дня 27 березня 1970 р.

(—) Атанас Фіголь

Атанас Фіголь

У справі листа президента М. Лівицького

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 1.

в справі: листа президента УНР в екзилі Миколи Лівицького до голови ВО Атанаса Фіголя (від дня 23 травня 1969), розісланого у формі циклостильної брошурки без моого відома на невідомі мені адреси.

Дня 21 травня ц. р. я телефонував до пп. Лівицького і Мако-вецького. Пропоновану на пятницю 23 травня розмову в трійку панове пересунули на середу 28 травня, а чергове засідання Президії УНРади, яке вже перед тижнями було устійнене на 7 червня, пересунули на 14 червня цр. Ті пересунення — як виявляється тепер — були потрібні пану президентові для поспішної розсылки пропагандивної літератури, яка поза моїми плечима була накручувана на циклостилі й розслана в кувертах Інф. Бюра в канцелярії ВО в Мюнхені.

У вівторок 27 травня я дістав порученого листа. Це на бланках «Президент Української Народної Республіки» з державним гербом тризубом, за оригінальним підписом президента й голови УНРади, на десяти сторінках битого машинопису прокурорське обвинувачення мене як голови ВО за фальшиву політику й недіяльність.

Не зважаючи на те, що лист був переповнений довгим рядом перекрученіших фактів і нетравдивих тверджень, був явно тенденційний і кінчився погрозою, я рішався відповісти на нього.

Але через сліпий припадок 3 червня я довідався від д-ра Кашинського, що дотичний лист пана Лівицького є розмножений на циклостилі й десятками, а може й сотками, примірників розісланий на невідомі мені адреси. Ціль тієї розсылки мені не ясна до нині. Повиці факти означали: поперше — я дістав не особистого листа, тільки я дістав текст пропагандивної брошурки зверненої проти мене, текст неанонімний, завірений оригінальним підписом пана президента; подруге — це означало, що мене

очорнено поза моїми плечима без найменшого натяку, що листа як циклостильну відбитку переслано іншим мені невідомим особам. Тим самим не дано мені змоги відповісти, спростувати неправдиві твердження і з'ясувати мос становище до зроблених мені зауважень.

Свідомий того, що обі брошурки: «УГВР проти УНР» і «Президент УНР проти голови ВО» (тобто вгорі названий лист), як своїм змістом так і методою подавання інформацій, а чи дезінформацій загрожують дуже поважно цілості ДЦ, я приняв думку д-ра Кашинського, зробити спробу «п'ять мінут перед дванадцятою» запобігти наслідкам такої політичної діяльності. Ми погодилися на позитивну «програму трьох пунктів» (про це буде мова докладніше при іншій нагоді). Д-р Кашинський звернувся до п. Лівицького з пропозицією виступити від його імені (тобто: від імені президента) як посередник між фракціями для полагодження конфлікту.

Пан президент Микола Лівицький цю пропозицію відкинув.

Супроти повищих фактів і змісту обох згаданих брошур, які наявно виявляють не тільки специфіку товариських прийомів, але й методи політичної обортьби деяких кіл і осіб на форумі ДЦ, — і тому, що я бачу повну безвиглядність — при сучасній настанові пана президента — будьляк запобігти швидко поступаючому процесові зникання всякого авторитету ДЦ і його дальшої дезінтеграції, — я рішився реагувати на листа щойно на найближчій Президії УНРади в дні 14 червня цр.

Копії цієї інформації одержують:

д-р Кость Паньківський, заступник голови ВО в ЗДА, Нью-Йорк, дир. Іван Крамаренко, голова Представництва ВО в ЗДА, Н.-Йорк, проф. Іван Паливода, голова Політичної Ради в ЗДА, Бавнд-Брук, Іван Дубилко, голова Представництва ВО в Канаді, Торонто, мігр. Степан Онисько, голова Представництва ВО в Англії, Лондон, М. Н. Ковалський, голова Представництва ВО у Франції, Париж.

Високоповажані Панове!

Жалію, що мушу турбувати Вас такими прикрами, але для атмосфери нашої праці — на жаль — характеристичними конфліктами. Можу припускати, що і до Ваших рук цей лист пана президента так чи інакше дійде. Тому важливо дати Вам мое перше вияснення.

Мою відповідь пану президенту Миколі Лівицькому до порушених проблем і закидів зроблених мені Ви одержите пізніше.

П.С. Довідуюся, що листа пана Лівицького одержали за океаном теж особи, які зараз до ДЦ не мають ніякого відношення. Тому ця інформація, можливо, буде розіслана ще на інші адреси, а чи — в разі потреби — проголошена в пресі.

Мюнхен, дня 9 червня 1969 р.

*

Цю інформацію я прочитав на засіданні Президії УНРади в дні 14 червня 1969 р. Ані президент УНР в екзилі М. Лівицький, ані голова УНРади д-р Я. Маковецький не дали ніякої речевої відповіді на цей документ. Пан Микола Лівицький в дуже по-дразненному тоні погрозив мені, що перекричить мене голосом і брошурами. Не сумніваюся, бо в п. Лівицького особливо велика в цьому напрямі рутина й він має зблъокованих союзників, які у відрізниці до мене, безпартійної людини, розпоряджають відповідним апаратом і набагато більшими можливостями. В тому не збираюся конкурувати з п. М. Лівицьким.

Проте, незалежно від того, чи п. М. Лівицький мене перекричить, а чи навіть засиле своїми брошурами, я буду боротися з методами, що їх у своїй політичній роботі стосує пан президент УНР в екзилі Микола Лівицький.

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 2.

в справі: незаконна ситуація в УНРаді — «екс-лекс».

Тимчасовий закон про реорганізацію ДЦ (конституційний закон) передбачає — в розділі другому, стаття 4, пункт д — інституцію «Державного Трибуналу», якого компетенцію і склад визначить окремий закон.... Мені не відомо, чи будьколи — на протязі 20-річного існування УНРади — ця інституція була покликана до життя, і які компетенції визначено для неї. Шоста сесія «Державного Трибуналу» не встановила. Тому є безспірним фактом, що в конструкції тепер дючого ДЦ немає конституційного суду, який розглядав би їй засуджував нагинання чи ламання закону головою держави, президентом парламенту, окремими партіями, фракціями, чи партійними бльоками.

Можна б мислити, що ролю свого рода арбітра, захисника основного, конституційного закону повинен виконувати президент УНР в екзилі. Але президент Микола Лівицький від початку свого урядування після шостої сесії повів виразно партійно-партикулярну політику (консекветно і наполегливо монтуючи

«більшість» фракцій йому «підпорядкованих») і тому в ДЦ не маснавіть сурогату інституції, яка могла б з понадпартийного становища бути посередником поміж сторонами, ладнати кризи й конфлікти.

Впродовж біжучої каденції порушено Тимчасовий закон у багатьох випадках; формальне ствердження протизаконної ситуації в УНРаді було проведено на засіданні Президії УНРади 14/15 червня 1969 р. На цьому засіданні «більшість» Президії порушила постанови Тимчасового закону, переступила своєї компетенції. Зайснував стан «екс-леке», в якому всі рішення Президії є незаконними.

Незаконний стан в УНРаді ствердили голова чи репрезентанти фракцій: ОУНз (Кордюк), УНДО (Добрянський), УРДП (Ганенко) і голова ВО, рівночасно керманич ресорту національної координації (ресурс внутрішніх справ) — (Фіголь).

Фактом зламання конституційного закону є невизнання легітимного відкликання мандату д-рові Федорончукою пратією УНДО. Ця справа триває на форумі УНРади вже дев'ятий місяць. Відсування поладнання цієї справи, не зважаючи на ясно сформульовану точку Тимчасового закону (стаття 8, пункт 1 г: «1. Впродовж каденції мандат члена УНРади гасне в наслідок: ... г) відклікання угрупуванням, до котрого даний член належить... без будьякого обмеження в інших пунктах закону!»), обтяжус голову УНРади. Президент Лівицький свідомо і навмисне акцептував і своїми виступами на засіданнях Президії підтримав таке поступування.

Уже сам факт, що голова УНРади допустив до відчитання на форумі Президії приватного листа-протесту д-ра В. Федорончука, а далі тактика відкладання цієї справи, становила яскраве порушення прав і обов'язків голови УНРади і є несумісні з парламентарними нормами. Президія УНРади протизаконно вмішалася у внутрішні справи партії.

Свостідним куріозом треба вважати становище голови УНРади д-ра Маковецького, який справді признав, що вимога УНДО є легітимна, та проте він одночасно висунув «теорію лучших людей»: не всі люди є рівні перед законом (!?). Він вимагав для д-ра Федорончука виїмкового трактування, незгідного з постановами обов'язуючого закону, — мовляв, д-р Федорончук «один з лучших».

Президент, голова УНРади, а з ними т. зв. «більшість» — (чому слово «більшість» треба писати в «лапках», про те буде мова далі) — приняли хитру тактику: не заперечувати закону, а «виминати» його; не допускати до його здійснення. Користаючи з «більшості» голосів у Президії, вони під всілякими претекстами відсувають здійснення вимоги УНДО «ад календас грекас».

На передостанньому засіданні Президії рішено: у с т н о просити УНДО, полагодити спір у середині партії. Але на те УНДО внесло письмову відговід з вимогою здійснити його право. На те «більшість» вирішила просити УНДО полагодити справу в середині партії, цим разом ... письмово! — Наступний раз можна просити: знову устно, потім знову письмово, ... і так можна бавитися «в піжмурки» в безкoneчність, а принайменше до наступної сесії.

Тактичні маніпуляції «більшості» аж ніяк не в силі приховати яскравого гlamання закону, не можуть закрити об'єктивної правди: жодна більшість не сміє відмовити людині чи групі підставових прав, що їх гарантують закон. Всяке унеможливлювання здійснити закон є протизаконним, незалежно від таких, чи таких «високих» мотивів. Так водиться в кожному цивілізованому, демократичному суспільстві. Брак конституційного суду аж ніяк не звільняє кожного з нас боротися проти незаконних рішень, потягнень, чи незаконних ситуацій на форумі УНРади.

Щоб причинитися до усунення шкідливого конфлікту, я вислав до д-ра Федорончука 17 березня цр. листа, в якому м. ін. писав: «... мої розмови з проводом УНДО виявили, що провід партії не находить ніяких причин ані можливостей міняти своє становище. У витвореній ситуації я бачу єдино можливу розв'язку, — з кожного погляду виправдану й доцільну: апелювати до Вас, щоб Ви 'підпорядкували особисте цілому' й приняли відкликання мандату, а мерітум спору передали на розгляд партії, яка єдино уповноважена розглядати такого рода справи...». Д-р Федорончук відповів мені мовчанкою, а при особистій зустрічі, на засіданні ВО 13 червня, відмовив мені права «мішатися» до цієї справи.

Голосування над всіми внесеннями на Президії УНРади 14/15 червня цр. неможливо визнавати за законні ще й з причин, що їх подав інж. Гасенко, голова фракції УРДП: ... на цьому засіданні постанови приймалися фактично двома з половиною безспірними голосами, бо голос п. Собчинського (УРДП) він, як голова фракції, виразно й кількаразово заперечив, голос д-ра Кашинського неважний, бо його мандат двох-річної каденції вже давно вигас і він нікого не презентує, а два соціалісти, які собі взаємно підписують повновласті, аж ніяк не можуть вважатися ре-презентантами погляду цілої УСП. До цього треба додати, що інж. Лучишин, який голосував в імені УСП, є членом Державної Контролі й тому не має права брати участі в голосуваннях Президії. Ось чому про більшість на Президії 14 і 15 червня цр. треба обов'язково писати в «лапках».

Стверджуючи, що з'ясовані маніпуляції «більшості» руйнують всякий правопорядок на терені ДЦ, я як голова ВО і керманич ресорту національної координації (внутрішні справи) заявив, що рішенням т. зв. «більшості» щодо УНДО й процедурою голосування Президія поступас незаконно і створює ситуацію «екс-лекс». Це означає, що всі її рішення не мають законної ваги. Таке становище, як сказано вище, заняли теж репрезентанти трьох фракцій: ОУНз, УНДО і УРДП. — Д-р Кашинський, який в багатьох розмовах перед засіданням Президії признавав рациєю УНДО, на засіданні голосував проти УНДО; це тільки додатково характеризує дивні стосунки на терені УНРади.

Ствердження незаконного стану, «екс-лекс», в УНРаді я подав п е р е д моїм звітуванням. Тому я не подавав моєго звіту на « затвердження », а відповідав передусім на безпідставні закиди написані в листі пана президента від 23 травня 1969 р. (див. Інформаційна записка ч.: 1.). Наприкінці дискусії, — отже: п е р е д «голосуванням» над внесенням мені як голові ВО «недовіря за бездіяльність і шкідливі акції для ДЦ», — я щераз це ствердження підкреслив і заявив н е в а ж н і с т ь (неправосильність) рішень Президії.

Мої позитивні пропозиції, «програму трьох пунктів», які — на мою думку — могли б істотно причинитися до уздоровлення ситуації в УНРаді й привернення в ній легального стану, не взято до уваги й збuto мовчанкою.

Супроти вище наведених фактів і витвореного юридичного стану «екс-лекс», я не вважав за можливе, після висловлення мені вотуму недовіря, зголосити президентові УНР в екзилі димісію уряду. Таку мою заяву голова УНРади д-р Яків Маковецький назвав «бунтом». Я змісця застерігся проти такої провокації і стосування методи «лови злодія», бо якщо послуговуватися термінологією д-ра Маковецького, то голова УНРади, саме д-р Маковецький і «більшість» збунтувалися проти зобов'язуючого Тимчасового закону, проти власної конституції і ввели методи, які є просто знущанням над елементарними зasadами правопорядку в громадському і державному житті.

«Д е - ф а к т о » я відійшов і не бажаю далі залишатися на посту голови ВО. Дворічний досвід показав понад всякий сумнів, що для мосії праці свідомо створювано труднощі. Це відібрало мені всякую охоту працювати в такій атмосфері ДЦ. Але я хочу й буду шанувати закони і мою ф о р м а л ь н у димісію складу перед кожним легітимним пленумом Президії Української Національної Ради. Покищо «д е - ю р е » я не маю перед ким димісіонувати.

Таке становище мушу зберегти як протест проти таких методів і заходів, що їх застосовано на терені ДЦ УНР, які не можуть бути толеровані жадною суспільною організацією чи установою.

Мюнхен, дня 21 червня 1969

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 3.

в справі: спростування невірних інформацій в пресі; текст розісланий до головних органів української преси.

СПРОСТОВУВАННЯ

Щоденник «Свобода», від 20 червня 1969, подав на першій сторінці невірну інформацію під заголовком: «Д-р Фіголь уступив, інж. Довгаль новим головою ВО УНРади». Спростовую:

Неправдою є, що на засіданні Президії УНРади в Мюнхені 14 і 15 червня цр. «... схвалено недовіря до політики голови Виконавчого Органу д-ра Атанаса Фіголя і він в результаті подався до димісії...» — Правдою є, що йому схвалено «... недовіря за бездіяльність на становищі голови ВО...» Перше внесення інж. Лучишина (УСП) звучало: «... за бездіяльність і за шкідливі акції для ДЦ...» Другу частину речення про «шкідливі акції для ДЦ» внескодавець пізніше вже не повторив.

Повище спростування стосується до тексту внесення про недовіря, як воно було сформульоване й прийняте на Президії. Мотивація «бездіяльності» видалася редакторам повідомлень до преси незручною. Тому висунено якісь політичні розходження. Тимчасом ішлося про усунення невигідної особи на становищі голови ВО. Мотивація для висловлення недовіря не відогравала при тому жодній ролі. Вся розгрба була при змонтованій «більшості» згори дбайливо приготована.

Неправдою є, що «... проти недовіря і димісії д-ра Фіголя голосували тільки представник ОУНз д-р Богдан Кордюк та представник УНДО ред. Михайло Добрянський...» — Правдою є, що обидва названі представники фракцій ОУНз і УНДО не брали участі в голосуванні, бо на початку засідання ствердили незаконність поступування Президії. Таке становище зразу підтримали голова фракції УРДП інж. Федір С. Гасенко і голова ВО д-р Атанас Фіголь.

Також «Бюлетень Українського Інформаційного Бюро» ч. 3/221, датований 19 червня 1969 р. подав недокладні й неправдиві відомості про засідання Президії УНРади 14 і 15 червня цр.

Трудно зрозуміти, чому інж. Спиридон Довгаль, назначений головою ВО і керманичем ресорту преси й інформації, почав свою діяльність свідомою дезінформацією української громадськості.

Мюнхен, дня 27 червня 1969

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 4.

в справі: виборний (громадський) сектор УНРади.

Мені закидають:

«...Не зрушено з місця справи виборного і номінаційного сектору УНРади. Взявши справу виборного сектору на себе і рішуче застеріглись, що та справа, як і взагалі контакти з Т-вами Прихильників УНР і Сприяння УНРаді, належать до Вас, як керівника ресорту внутрішніх справ, а не до ресорту фінансів, який до того часу цими справами займався, Ви допіро в лютому цр., себто майже два роки по сесії, опрацювали на суворо проект регуляміну виборного сектору. Тим часом ця справа вимагає довгого обговорення заінтересованих чинників і спопуляризовання її серед маси наших прихильників, а тому вже давно мала б вийти зі стадії нарису проспекту регуляміну. Очевидно, що не маючи хоч би концепту такого проспекту, компетентні органи, як Правничі Комісія і Президія УНРади, не мали зможи нею займатися». — (Цитата з листа-брошури президента М. Лівицького від 23 травня 1969 р.).

Відповідаю:

Справі виборного (громадського) сектору я присвятив від самого початку дуже багато уваги, часу й енергії, — зокрема для «популяризації її серед маси наших прихильників»!

Вже перші мої дві поїздки до США і Канади в 1967 р. (разом шість місяців) зосереджувалися довкола цієї справи. Надруковано відповідні «заяви», в яких (на зворотній сторінці) доказано з'исовано суть акції підготовки виборного сектору. Під час багатьох зустрічей із ширшими колами громадянства ці заяви поширювались масово. У висліді цієї акції зростали грошові надходження для УНРади. Найкраще (бо пляново) ця акція була розгорнута в Канаді, де річні надходження зросли впродовж 1967 і 1968 років на сто відсотків. На початку 1968 р. було розіслано враз із першим числом «Інформації», де описано виборний сектор, понад 40.000 таких «заяв».

Юридичним оформленням виборного сектору мала належати підготовка засідання Правничої комісії; конкретний проект мав виготовити д-р Леонтій, голова комісії. Але, коли на протязі цілого року д-р Леонтій «не зрушив з місця» цієї справи тоді як добровільно взяв її на себе.

В протоколі засідання ВО ч.: 5, від 12 лютого 1968 читасмо: «...відносно підготовки громадського сектора Президія УНРади уповажнила голову ВО подати її в проглядному часі еляборат, на основі досвіду із зустрічі з громадянством США і Канади...». — Отже, щойно на початку 1968 р. виготовлення проекту регуляміну виборного сектору перейшло теж формально до обов'язків голови ВО. Але тоді вже атмосфера в УНРаді ставала щораз більше непригожою для цієї позитивної й конкретної роботи. Такі «політичні» проблеми як «викидання ОУНз», «засуджування 35», «засуджування АУА», «вмішування у внутрішні справи УНДО» і т. д. відсували на далекий план сформування виборного сектору.

Також президент мав дати проект ще з часів його головування в ВО. В протоколі засідання ВО ч.: 9, від 11. жовтня 1968 читасмо: ...«проект громадського сектора ще не готовий, пан президент запропонував предложення цього проекту на січень 1969 р.».... Президент обіцяв, але до 15 червня 1969 р. цього проекту не дав.

Неясні натяки на якісь нібито компетенційні конфлікти між ресортами фінансів і внутрішніх справ наводяться хіба тільки для заплутання справи. Жодних зв'язків з Т-вами прихильників УНР та сприяння УНРаді я не відбираю керманичеві фінансів. Я безпосередньо з тими Т-вами не підтримував жодного ділового зв'язку вважаючи їх самостійними і незалежними від апарату ВО.

З початком 1969 р. я опрацював проект регуляміну виборного сектору, але виявилося, що т. зв. «більшість» фракцій УНРади зовсім не зацікавлена виборним сектором; вона просто саботувала заходи для його реалізації. Для ілюстрації наведу листа голови ВО, від 17 березня 1969 р. до лідерів фракцій: мігр. М. Антохія (ОУН), інж. С. Довгала (УСП) і д-ра Т. Леонтія (УНДС) —

«Високоповажані Панове! — Дня 7 березня цр. відбулося засідання фракцій, скликане головою ВО, для обговорення проекту регуляміну т. зв. виборного сектора УНРади. Засідання було за здалегідь узгіднене з пп.: президентом, головою УНРади, по однокими фракціями. В останній хвилині Ви рішили не брати участі в цьому засіданні, при чому:

а) фракція УНДС надіслала листа, за підписом д-ра Леонтія, якого я одержав кілька годин перед засіданням;

б) фракція ОУН, в особі мгр Антохія, склала устну заяву, що вважає засідання засіданням і подала мотиви тодіжні з тими, що їх висловив у листі д-р Леонтій. Мгр. Антохій залишив залю;

в) фракція УСП збула запрошення мовчанкою, хоча день перед тим я мав понадгодинну розмову з лідером фракції інж. Довгалем, — в тому теж і на теми виборного сектора, — але про його негативне ставлення до плянованого засідання я довідався щойно на самому засіданні від... представника ОУН, мгр. Антохія.

Голова УНРади д-р Маковецький, член фракції ОУН, з яким я і перед засіданням і в день засідання говорив на ту тему, не вважав за відповідне будь-як з'ясувати своє негативне становище, про яке я довідався від нього особисто щойно на другий день. Запрошений на засідання фракції п. Президент сказав мені другого дня, що був перешкоджений. Д-р Кашинський не взяв участі в засіданні, але в телефонній розмові заявив мені, що лист д-ра Леонтія йому відомий, та він не погоджується зі становищем УНДС і тих фракцій, які його акцептували й вважає його шкідливим.

На засідання явилися фракції: УРДП, ОУНз, УНДО і ОУН; ця остання після заяви залю опустила До цих фактів мое становище:

Передовсім мушу пригадати, що проект регуляміну виборного сектора мав випрацювати найперше саме д-р Леонтій. Коли ж по упливі місяців не зроблено нічого в тому напрямку, справу перевів ВО. Після зондажу в терені я запропонував перший проект («робочий макет»), як керманич ресорту внутр. справ. Цей проект роздано членам Президії, вислано осередкові ВО в ЗДА, всім Представництвам ВО, Т-вам сприяння УНРади й іншим заінтересованим особам, з проханням заняти становище до проекту, та висловити свої критичні міркування не пізніше 1 травня цр., надсилаючи їх на адресу ВО (див. прилога).

Тому що на останньому засіданні Президії я був відсутній через хворобу, я вважав за конечне скликати засідання фракцій для обговорення цієї важливої справи, щоб: а) подати до відома пояснення й уточнення до моого проекту, перед тим як він стане предметом розгляду фракцій, б) заслухати першу реакцію фракцій в Мюнхені на цю тему, щоб мати змогу конfrontувати її з думками в терені й узгляднити їх при остаточному випрацюванні проекту цілого ВО.

Справами виборного сектора, — як у фазі підготовки проекту регуляміну виборів, так і допильнуванням переведення виборів, — має і мусить відати ВО. Юридична комісія має за завдання, готовий і всебічно передискутований проект ВО розглянути щодо

його згідності з Тимчасовим законом, юридичною формалістикою тощо. Тим часом проект ще не є в такій стадії.

Супроти повищого є просто дивним і незрозумілим становище голови юридичної комісії д-ра Леонтія, як теж і трьох фракцій, зневажувати запрошення голови ВО прийти на засідання, на якому він подав ще свої міркування до свого проекту, а також почути думку інших в цій справі й подати свої доповнення.

Мотивація в листі д-ра Леонтія, до якої долучилися Панове, що — мовляв — засідання с зайве, бо: «справа передана юридичній комісії», в обличчі об'єктивного стану справи й вище наведених фактів с або тенденційною вигадкою, або наслідком враженої фальшивої амбіції голови юридичної комісії.

Висловлюючись делікатно, треба таку поставу Вп. Панів вважати не надто серйозною супроти такої важливої справи ДЦ УНР тим більше, коли зважити надзвичайно складні умови, в яких нам зараз доводиться працювати і вже запізнений рече-нець реалізації постанови шостої сесії УНРади про виборний сектор. Таким поступуванням Панове утруднюєте працю не тільки ВО, але й всіх органів ДЦ й пасете за це відповідальність виключно Ви і Ваші фракції». А. Ф.

На цього листа прийшла відповідь тільки від мгр. Антохія від 29 квітня 1969, яка кінчиться дуже характеристичним реченням: «...до того ж, фракція ОУН вважає, що скликування міжфракційних нарад не лежить у компетенції голови ВО...» (?!) До такого своєрідного і в дотеперішній практиці УНРади не чуваного обмеження компетенції голови ВО повернуся при іншій нагоді.

Я подав факти й навів документи. Нехай сам читач цієї записки і слухач моїх доповідей дасть оцінку «закиду» президента Лівицького, зробленого мені публічно в його листі-брошурці.

Мюнхен, дня 7 липня 1969 р.

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 5.

в справі: згори запланована акція для «висловлення недовір'я» голові ВО А. Фіголеві (на засіданні Президії УНРади 14 і 15 червня 1969 р.)

У спростуванні до преси (див.: Інф. записка ч.: 3.) я поінформував коротко про те, що ... «вся розгрба була при змонтованій 'більшості' згори дбайливо приготована». Сьогодні, по упливі кількох тижнів, не підлягає жодному сумнівові, що засідання

Президії УНРади 14/15 червня ц. р. було організоване під таким саме аспектом.

Передовсім вражас викривлювання повідомлень, що їх новий голова ВО і керманич ресорту преси й інформації, інж. С. Довгаль, подає українській громадськості. Нелогічність і наявнісна замазаність його «інформацій» випливають якоюсь мірою з конфлікту зараз заниманих ним постів у ВО а мотивами, що ними він понад два роки засланяється проти приняття будьякого посту у ВО. Але це тільки суб'єктивна і маргінесова причина явної дезінформації, що її ширить новий голова ВО. Є ще інші, об'єктивні причини, які кажуть йому замазувати й затушковувати правдиву ситуацію в УНРаді.

Аранжери засідання Президії УНРади 14/15 червня ц. р. мали на меті виконати тільки одну функцію: «більшість» (згопри змонтовані) мала за всяку ціну «висловити недовіря» голові ВО. Мотивація такого висловлювання не відогравала, на думку організаторів, жодної ролі. Зрештою, обґрунтуванням цілої акції на зовні мав бути еляборат президента Лівицького у формі цикльостильного листа до голови ВО, від 23 травня 1969. Однаке вже під час засідання Президії, після мосії відповіді на цей лист й опрокинення всіх висунених й видуманих закидів, пропущено закид «шкідливих акцій голови ВО», а в пресових повідомленнях — міняючи текст резолюції прийтої «більшістю» — фразу «за бездіяльність» заступлено туманним натяком на «політичні розходження». Нарешті в офіційних повідомленнях Укр. Інф. Бюро про засідання Президії 14/15 червня ц. р. пропущено цілком мотивацію і «вияснено» висловлення недовіря всілякими загальнниками про недоліки, яких допустився голова ВО. Але конкретно не названо жодного.

Тут стверджую, що на протязі понад дворічного виконування обов'язків голови ВО Президія ніколи не висловлювала мені будьяких завважень чи застережень стосовно діяльності (навпаки: було висловлене признання за пророблену працю) і не стверджувала будьяких розходжень з політичною лінією, яку я проголосив у своїому експозе і провадив у життя, що є віддзеркалене у звітах. Мій рішучий спротив всіляким «засуджуванням» Президією УНРади не має нічого спільного з «політичним розходженням», про що — до речі — на засіданнях Президії ніколи не дискутовано. До цього питання ще повернуся в кінцевій відповіді на листа президента Лівицького до мене від 23 травня 1969 р.

Не є правою твердження (див.: Бюлетень Укр. Інф. Бюро), що «представники фракцій розглянули й піддали аналіз» мій звіт. Не відповідає правді й те, що «більшість» з них «наводили факти й аргументи, які доказували, що голова ВО д-р Фіголь

не виконував завдань поставлених перед ним шостою сесією . . .». Правдою є, що «більшість» взагалі не висуvalа жодних аргументів чи доказів і не стверджувала будьяких розходжень «політичної натури». Всі того рода формулювання пресових повідомлень з тільки свідомою «дімною заслоною» для прикриття факту, що «більшість» обмежилася до одного, згори визначеного, завдання: висловлення голові ВО вотуму недовірія.

Додатковою ілюстрацією цього є ще факт, що жодних інших звітів членів ВО Президії навіть слухати не хотіла, а чи взагалі вважала за недоцільне. Твердження, що — мовляв — ті звіти складено на письмі, не важить, поскільки тих звітів не зачитано під час засідання Президії, а голови фракцій ОУНз, УНДО і УРДП тих звітів і до нині не дістали до рук. Я також їх не дістав. Хоча без тих звітів годі рішати про мою діяльність чи бездіяльність, мені згори висловлено вотум недовірія без зв'язку із діяльністю ВО в цілому звітному періоді.

Ще одна деталь свідчить про «фернес» стосованих заходів і засобів. Голова УНРади, наступного дня вже після висловлення мені вотуму недовірія, просив мене прийти на засідання, бо . . . «будуть звітувати Ваші колеги з ВО й треба, щоб Ви були» . . . — Я прийшов. Тимчасом ніхто не звітував, а голова УНРади забавився у підступну гру, щоб принукати мене до складення заяви димісії.

Гарячковий поспіх і «суверенне» легковаження програми засідання, з яким панове старалися провести зміну на пості голови ВО, зраджували приховане бажання і нечисте супроти мене сумління організаторів цього своєрідного «пучу в УНРаді».

Голова Державної Контролі, інж. Андрієвський, звертав увагу на хаос, що його вводить голова УНРади у засіданні Президії не придергуючись прийнятого порядку нарад. Проте «більшість» згори виправдувала таке процедурально недопущене поступування. Йі бо йшлося тільки про усунення оголови ВО, все інше не важило.

Брошурка, написана й розіслана надовго перед засіданням Президії, що її я назвав «Президент УНР проти голови ВО» (тобто: циклостильний лист президента Лівіцького до мене від 23 травня 1969 р.) мала на меті психологічну підготову публічної опінії для вилучення «державного перевороту». У цій брошурці автор розписався з такою разючою тенденційністю, що не доглянув, як цілім рядом закидів, спрямованих проти мене, обтяжив сам себе.

Для прикладу цитую одні місце:

«Протягом уже двох років від 6-ої сесії УНРади ВО виказався дуже недостатньою працею. Дехто закидає йому повну бездіяльність . . . а) Різні справи, що їх схвалила 6-та сесія УНРади за-

лишилися до сьогодні не виконані. Невідомо навіть, чи вони на сьогодні ще актуальні і надаються до урухомлення. Справа про пам'ятної медалі з нагоди 50-ліття проголошення 4-го Універсалу Центральної Ради мала велике значення, але вона не зрушила з місця. Іс видано збірника про 6-ту сесію...» (див.: лист президента Лівицького від 23 травня 1969, — цикльостиль, стор. 8 розділ III а.).

Відповідаю документами, без коментарів:

а) Протокол засідання ВО ч.: 1. — від 3 травня 1967 (присутній президент) — ад 5: «...національна відзнака: ВО доручас переведення цієї справи комісії на чолі з паном президентом...».

б) Протокол засідання ВО ч.: 2. — від 28 травня 1967 (присутній президент) — ад 9: «...збірник шостої сесії: редакцію збірника перебирає на себе президент УНР...».

в) Протокол засідання ВО ч.: 7. — від 28 червня 1968 (присутній президент) — ад 10: «...рівночасно обговорено підготовку публікації збірника 6-ої сесії УНРади, яка знаходиться в руках пана президента УНР...».

На закінчення ще одна інформація, теж без коментаря:

«На засіданні Т-ва прихильників УНР у Філадельфії 12 червня 1969 — (мос пояснення: дванадцятого червня у Філадельфії, — тобто на два дні перед засіданням Президії УНРади 14/15 червня 1969 в Мюнхені!! — А. Ф.) — реферував Володимир Біляїв бюллетень, що мас осінню появитися як частина програми 20-ліття Т-ва прихильників. У бюллетені мають бути поміщені фота ... у тому і голови ВО, отже і Твое фото. А тут — сказав Біляїв — я відвів місце для нового голови ВО, бо до появи бюллетеню д-р Фіголь вже головою ВО не буде». — Цитую за дозволом з листа до мене від 18 червня 1969 Сильвестра Мартюка, секретаря святкового комітету для відзначення 20-ліття Т-ва прихильників УНР у Філадельфії.

Мюнхен, дня 13 липня 1969 р.

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 6

в справі: Асоціація Українців Америки — АУА — в трактуванні органами ДЦ УНР.

Мені заекладають:

«в) Про справи АУА було прийнято в жовтні м. р. постанову ВО, схвалену Президією УНРади. Прийняття цієї постанови бу-

ло потрібне лише тому, що ціла та справа на американському терені дуже загострилася, і то лише з Вашої вини, бо Ви, як відповідальний за внутрішню політику керівник ресорту національної координації не подбали про те, щоб становище і погляди ДЦентру стали відомі ширшим колам наших прихильників у США». — (див.: цикльстильна брошурка-лист президента Лівицького від 23 травня 1969 р., стор. 5 пункт в, —підкреслення мої. А. Ф.).

Відповідаю:

Протокол ВО ч.: 9 — від 11 жовтня 1968 — ад 6: Звідомлення п. президента з подорожі в США. — «І. Тарасюк зачитує проект становища ВО до справ АУА... — ... Голова ВО д-р Фіголь застерігається проти передчасного винесення яких-небудь рішень, щоби таким чином не комплікувати ситуацію. Уважас, що с недоцільним приймати таке рішення на базі сучасних обсервацій п. президента. — Мереторично дальнє стоять на становищі рішень, які були в цій справі прийняті на засіданні 23 грудня 1967 р., уважас проте необхідним заслухати в цій справі погляди осередку ВО в Нью-Йорку».

Далі в цьому протоколі: «Голова ВО просить взяти до уваги консеквенції, які виринуть в наслідок такого становища органів ДЦ внутрі окремих фракцій, ... справа не зріла, ... тому пропонує скерувати (ще) листа до голови АУЛ» — «голова ВО дистансується від нагого рішення в цій справі» (підкреслення мої — А. Ф.).

Протокол засідання Президії УНРади ч.: 6 — від 12 жовтня 1968 — «Голова ВО виясниє причини, з яких був спонуканий зробити в цій справі «вотум сепаратум», вказуючи на те, що ми не повинні легко рукою ліквідувати нашу громадську підбудову. — Уважає, що це питання не надається зараз на рішення Президії. — Просить узгляднити потребу единого громадського фронту для ДЦ УНР і звернутись до всіх організацій, що стоять на платформі ДЦ УНР із закликом повернутися до платформи КГС».

Всі ці мої пропозиції «більшість» відкинула. До цього ще мій коментар:

Постанова про АУА, обставини її прийняття а потім реалізації зраджують той сам «стиль роботи», що його пізніше застосовано до «виявлення недовірія» голові ВО. Не можливо (і зайво!) з'ясовувати кожну фазу розвитку довкола АУА і мое в ній становище. Мушу підкреслити тільки одне: проти всіх аргументів здорового глузду розбито в США спільний громадський фронт організацій, що стоять на базі ДЦ УНР.

Мене тоді переголосували колеги ВО і члени Президії, з яких жоден піразу не побував в Америці. Переголосували в справі, в якій не орієнтувалися, не знаючи зовсім американського терену. Голосували за партійними настановами. Дехто ставив внесення, яких напевно сам не продумав і не написав, бо ж не брав участі в заторкнених подіях за оксаном, іому це зроблено й підсунено. А при тім спішилися чомусь, дуже спішилися, — хоча другого дня я відлітав до Америки й прохав залишивши мені цю справу до полагодження з компетентними чинниками на терені США.

Всю акцію проти АУА на терені ДЦ УНР стартував, мобілізував і пео керував п. Микола Лівицький. (Яку ролю відіграла фракція ОУН(м) про це при іншій нагоді). Не тільки на форумі ВО і Президії УНРади, де промовами підтримав він пропозицію формально висунену п. І. Тарасюком, але й під час свого поїзду в США (вересень м. р.), пізніше листами з Міонхену. Це було яскравим порушенням компетенцій президента і свідома протидія проти голови ВО і керманича ресорту національної координації.

Під час перебування в США м. р. президент Лівицький знайшов час на всілякі численні імпрези, але не говорив і не з'ясовував справи АУА на місці з Об'єднанням прихильників УНР. Він навіть конферував з президентом УККА і домовлявся до якоїсь «співпраці» (див.: «Америка» англомовне видання ч.: 184 від 10 жовтня 1968 р.), але не інформував про те ні місцевого представника ДЦ у Вашингтоні, ні голову ВО, ні Президію УНРади. Все те тільки доказує, що президент, який не хотів бути «під склом», — (окреслення, що його вжив п. Микола Лівицький на шостій сесії УНРади), — поводився «на склі» як голова ВО і очевидно — не хотів терпіти «конкурента».

Перебуваючи на терені півн. Америки від жовтня до кінця грудня м. р. я доложив усіх зусиль, щоби привернути одність громадського фронту всіх організацій і партій, що стоять на базі ДЦ. При великий втраті часу, нервів і енергії врешті довоєно до пленуму Політичної Ради в Нью-Йорку (21 грудня 1968), на якому взяли участь: 1. віцепрезидент, 2. голова ВО і всі члени осередка ВО в США перебуваючі в тому часі в Нью-Йорку, 3. представники політичних фракцій УНРади: УСП, УНДО, ОУН, УРДП, ОУНз, УНДС і організацій: ОДВУ, УРСоюзу, АУА, Добрусу, Легіону С. Петлюри, Об'єднання прихильників УНР.

Після моєї доповіді про становище ДЦ до питання АУА й проведеної дискусії пленум приняв одноголосно таку постанову:

«Пленум Політичної Ради в Нью-Йорку в дні 21 грудня 1968 розглядаючи ситуацію на громадському секторі в США ствердив потребу й можливості поглиблення координації дій на цьому відтинку усіх організацій і чинників, що стоять на базі ДЦ УНР. Платформою координації являється Політична Рада.»

У заключному слові я ствердив, що досягнено основного, бо привернено передумови, а передовсім усунено перешкоди, для повернення всіх на платформу КГС. Справа компетентних чинників і осіб на місці було довести діло до кінця, для добра цілості ДЦ УНР.

Мені закидають:

«Але в цій справі є ще гірші явища: Ви вийшли з думкою, — не на якомусь офіційному засіданні, бо на таких Ви не брали участі (?! — А. Ф.), — рекомендуючи фузію (сполучення) поміж Т-вами прихильників УНР і їх Об'єднанням з одного боку і АУА з другого боку». — (див.: цикльостильна брошурка-лист президента Лівицького від 23 травня 1969, стор. 6, пункт г). Це мавбити мій «гріх»?!

Відповідаю:

Це просто неправда, я з такою думкою не вийшов. Найперше висунув її о. сот. П. Шпірук, а пізніше з'ясував її мені інж. А. Гудзовський (в березні ц. р.), наполегливо заступав її мігр. О. Олесницький, ... отже особи, яких годі назвати «двійкарями», або зарахувати до «меншості», принаймні до засідання Президії УНРади в червні ц. р. — Правда, я прилучився до їхньої думки і це є один із доказів, що я не завжди йшов «по лінії бажань уенрадівської меншості». Зрештою моя рекомендація фузії АУА з Об'єднанням збігається зі становищем «анонімного автора» брошурки «УГВР проти УНР» (так близько посвяченого щодо змісту та формулювання з президентом Лівицьким), який пише на стор. 37 таке:

«Пошо ж було розпорощувати сили і прийматися за завдання творення нової організації, замість того, щоб уключитися в практику Об'єднання прихильників УНР і цим підсилити його?» Писано в 1968 р. — а в 1969 вже не актуальне?

Але на стор. 36 стоїть: «незручно розпочинати війни з УККА. Напр. ДЦентру добивається того, щоб усі громадські і політичні чинники визнали його за єдиного репрезентанта визвольних прагнень укр. народу. Як цього досягти — шляхом війни з тими, які «ще не визнають», чи шляхом натиску на них всередині відповідних установ?»

Це аргумент, щоб виправдати засудження АУА, бо ж — мовляв — не можна розбивати УККА. З тим можна б погодитися, але якщо так, тоді не вільно розбивати жодної установи. То ж чому УНДС одночасно проголосує розбиття цілості ДЦ УНР, чому вже із самого початку вносив внутрішню війну в таборі УНР, а тепер в терені почав організовувати акцію «вирізування боляка», тобто викинення ОУНз з УНРади ? ! Що за подвійна мораль! Для УНДС і президента Лівицького принцип цілості важить тільки тоді, коли він служить інтересам партійної політики.

Ресумую: завжди і при кождій нагоді, — не тільки в питанні АУА, — я старався зберігати інтереси цілості ДЦ УНР проти шкідливої парткулярно-партійної постави «більшості». Чи це мос становище мас щось спільногого з «політичними розходженнями» в середині УНРади, може вирішити сам читач.

Мюнхен, дня 17 липня 1969 р.

— — —
ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 7

в справі: методи політичної боротьби стосовані в акції «виявлення недовірія» голові ВО на засіданні Президії УНРади 14/15 червня 1969 р. в Мюнхені.

Мені закидають:

«с) Під час Вашого останнього перебування (в березні-квітні ц. р.) на американському континенті Ви мали зустріч з представниками різних організацій в Торонто. Про ту зустріч була одержана в Мюнхені відомість такого змісту: «Д-р Фіголь інформував про ситуацію. Казав, що все те дуже нерожево виглядає і ніякого толку в тому нема. От є партії по півтора чоловіка, які гризуться і в тому вся суть роботи УНРади. Казав, що довго то не потриває. Сама помре разом з розсвареннями людьми старшого віку. Ту смерть можна б прискорити тим, щоб не давати туди гроша на ту суматоху. Загальна характеристика: товчуть воду в ступі. Користі з твоїї суматохи для української справи ні в Україні ні в чужині нема, бо й не може бути. Чи тепер чи за короткий час смерть тій установі необхідна. Тому шкода тепер на неї час витрачати і гроши». — Ту відомість ми вважали якщо не за зовсім вигадану, то в кожному разі за міцно пе ребільшенну, бо ж яким чином голова ВО міг би висловлюватися про установу, в якій займає найвідповідальніший виконавчий пост, так, як висловлюються її найбільші вороги ? ! Але швидко

після цього прийшов Обіжник Представництва ВО УНРади в Канаді до Товариств Сприяння УНРаді й довірених осіб і в тому Обіжнику, покликуючись на інформації голови ВО д-ра Фіголя, в інших висловах і в іншому тоні говориться властиво те саме, що міститься в згаданій відомості. В кожному разі, Представництво ВО УНРади в Канаді не може в такий спосіб «критикувати» установу, яку воно репрезентує. Отже, як там хтось розумів й інтерпретував Ваш виступ в Торонто, але фактом є, що Обіжник Представництва ВО УНРади в Канаді с інспірований Вашими інформаціями. Тут коментарі зайді й очевидно це Ваша річ подумати над тим, як запобігти наслідкам цього обіжника й покласти край таким явищам, коли якісь підрядні органи ДЦентру (є тут певна аналогія з виступом Комісії дослідів сучасної України) підривають його авторитет недопустимою й безпідставною 'критикою'. — (Див.: цикльостильна брошурка-лист президента М. Лівицького до голови ВО А. Фіголя від 23 травня 1969 р., стор. 8, пункт 'c').

Відповідаю:

1.

Дня 21 червня 1969 я вислав до Представництва ВО в Канаді листа, в якому писав:

«... в дні 14 червня ц. р. Президія УНРади висловила мені, як голові ВО, «недовіря за бездіяльність». Перше формулювання внесення звучало: «... за бездіяльність і акції шкідливі для ДЦ...». Другу частину речения після шостигодинної дискусії, в якій не встановлено жодного доказу шкідливості моєї діяльності, внескодавець інж. Лучишин (УСП) вже не повторив.

Проте відповідний матеріал, який мав служити обтяженням мене і доказом на мою «шкідливу» діяльність, приготовили заздалегідь президент УНР в екзилі Микола Лівицький і голова УНРади д-р Яків Маковецький у листі 23 травня 1969, адресованому до мене особисто. Цей лист був без моєї відома надовго перед засіданням Президії розмножений на цикlostилі й десятками, а може й сотками примірників висланий на невідомі мені (до нігні!) адреси.

На засіданні Президії УНРади 14 червня 1969, відповідаючи на кожний пункт згаданого «листа» (мою письмову відповідь Ви своєчасно дістанете), я виказав тенденційність листа, ряд неправдивих та перекручених фактів і його виразно наклепницький характер.

Я звернув теж увагу, що на Представництво ВО в Канаді, яке на протязі минулих двох років подвоїло надходження для ДЦ і найрегулярніше надсидало гроші й звітування, кинено

неоправдану тінь. Представництво ВО в Канаді в своїому обіжнику ані «в подібних словах», ані «в подібному тоні» не висловило «критики», що її в мої уста вкладає пан президент на підставі невідомого мені очорнювача.

Я рішуче протестую проти таких неетичних метод, щоб цитувати «донос», але ні словом не напровадити слів, чи дотичних місць обіжника Представництва ВО, хоч би воно було у дивній самовпевненості й зарозумілості обох панів «... якийсь там собі підрядний орган ДЦ...» (?!). Цього обіжника ніхто не може дістати й тим самим автор розраховує на те, що його тверджену ніхто не зможе перевірити.

На Президії я заявив і тепер повторяю: якщо пан Микола Лівицький не виявить прізвища донощиків з Торонта, то я публічно роблю йому закид, що відомість, на яку він покликується, спрепарована ним самим . . .».

(—) Атанас Фіголь

*

На цього листа я одержав відповідь у формі двох копій листів адресованих до панів: Президента УНР Миколи Лівицького і Голови УНРади Якова Маковецького, що їх далі цитую за відомом і згодою авторів.

2.

Голова Політичної Ради при Представництві ВО УНРади в Канаді, Торонто, — д-р Олекса Яворський, в листі від 30 червня 1969 р. пише:

«... Абстрагуючи від факту, що наведена у Вашому письмі анонімна інформація про те, що нібито мав на тій зустрічі говорити д-р Фіголь, неправдива, я, як голова Політичної Ради прошу ласкаво вяснити мені, відколи в наших демократичних органах на терені ДЦ УНРади уведено систему послуговуватися доносництвом? Чайже Еп. Панове мали обов'язок, поки використати публічно цей анонімний донос проти голови ВО УНРади, легально провірити, чи цей донос відповідає правді, жадаючи відпису протоколу з нашої зустрічі з головою ВО д-ром А. Фіголем, або звертаючися безпосередньо до мене чи до голови Представництва п. І. Дубилка по відповідні виясненні.

Заявляючи, що цей донос не відповідає правді, прошу подати мені ім'я та прізвище доносника, щоб ми могли це доносництво нап'ятнувати, а супроти доносника і його методів витягнути відповідні консеквенції . . .

На мою думку, вище згадане письмо за підписом Пана Президента не повинно було появитися перед вирішенням справи

димісії д-ра Фіголя тим більше, що Пан Президент повинен стояти остоною всіх партійних чи особистих спорів на терені ДЦ УНР і їх радше лагодити ніж загострювати. Пан Президент повинен тепер вище наведений неправдивий закид на адресу д-ра Фіголя, зроблений на основі анонімного доносу з Торонто, відкликати тією самою дорогою і перед тими самими людьми, що дістали листа з 23 5. ц. р....

У витвореній після засідання Президії УНРади в днях 14 і 15 ц. м. ситуації та після димісії д-ра А. Фіголя повага цілого ДЦ УНР дуже захищана, а та шкода, яку для ДЦ УНР спричинили досі непрактиковані на терені ДЦ УНР і недопускальні в нормальних демократичних відносинах методи поборювання немилих осіб позакулісовими інтригами, може бути направлена лише димісію всіх органів ДЦ УНР та скликанням у можливо найкоротшому часі надзвичайної сесії УНРади, тим разом на терені США або Канади. До того часу поодинокі партії, що входять в склад УНРади повинні відбути свої з'їзди, щоб на них було докладно устійнено, хто ці партії очолює та хто з умандатованими представниками тих партій до УНРади. Крім того треба би подбати, щоб у найближчій сесії УНРади взяли участь умандатовані представники т. зв. громадського сектора, тобто платників національного податку на цілі УНРади, які властиво фінасують існування і діяльність ДЦ УНРади...».

(—) Олекса Яворський

3.

Офіційна відповідь Представництва ВО УНРади в Канаді, датована з Торонто 6 серпня 1969 р., звучить:

«... Після того як нам припадково пощастило одержати цикlostylevu копію Вашого листа від 23 травня ц. р. до д-ра А. Фіголя, — 26 червня ц. р. відбулося засідання членів нашого Представництва з участю членів Контрольної Делегатури і голови Політичної Ради. ... Після висловлення думок кожного учасника ... однозідно ухвалено написати Вам листа ...

1. Всі присутні висловили здивування й обурення з природу тих методів, які Ви застосували, щоб усунути голову ВО д-ра А. Фіголя. Всі твердять, що Вами доконаний факт наніс великого удару престіжеві Державного Центру УНР в екзилі та великій шкоди для майбутньої, кращої діяльності УНРади ВО.

2. Всі заявили, що будучи на всіх нарадах і публічних доповідях д-ра А. Фіголя перед широкими колами громадян в Торонті — ніхто й ніколи не чув від д-ра А. Фіголя нічого негативного супроти УНРади. Навпаки, всі присутні стверджу-

вали, що д-р А. Фіголь висловлював думки позитивні, реальні, конструктивні і життєздатні для розвитку біжучої й майбутньої діяльності УНРади...

3. Всі присутні на тому засіданні висловилися за те, щоб у листі до Вас написати Вам наше здивування й обурення, що Ви, займаючи чолові становища в ДЦ УНР, у своєму листі до д-ра А. Фіголя послуговуєтесь анонімним і злобним і неправдивим донощиком з Торонта. Всі домагаються подати нам ім'я і прізвище того донощика.

4. Присутні постановили звернути Вашу увагу на факт, що д-р А. Фіголь — прибувши перший раз в Торонто як голова ВО — здійснюючи інші справи на користь УНРади, одразу заініціював план присуднення постійних платників національного податку. Д-р А. Фіголь одвідав 15 місцевостей з доповідями в Канаді. У всіх місцевостях, виступаючи перед українським громадянством, сам практично започаткував здійснення того плачу національного податку на користь УНРади. Із тих громад, що д-р Фіголь одвідав у Канаді, створено п'ять нових Товариств Сприяння УНРаді, а в інших місцевостях, де активність підупала, відновлено й поживлено працю і збільшено зборки грошей для УНРади. Велике зацікавлення УНРадою виявила інтелігенція...

5. Вкінці постановлено, щоб Ваше невірне і тенденційне тлумачення обіжного листа Представництва в Канаді від 5 квітня ц. р., а також Ваше писання, що д-р Фіголь негативно інспірував Представництво — категорично заперечити й відкинути, як вчинок безосновний і шкідливий для Представництва, Товариство Сприяння та для цілої системи діяльності УНРади...».

(—) Іван Дубилко — голова

(—) Микола Валер — секретар

*

Від засідання Президії УНРади 14/15 червня ц. р. минуло вже повних два місяці. Тоді я заявив: якщо пан Микола Лівіцький не виявить прізвища донощика з Торонта, то я публічно роблю йому закид, що відомість, на яку він покликається, спрепарована ним самим.

До сьогодні пан Микола Лівіцький на цей закид не реагував.

Менхен, дня 21 серпня 1969 р.

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч.: 8

в справі: відповідь на листа президента Миколи Лівицького до голови ВО А. Фіголя від 23 травня 1969 р.

Про генезу, форму й цикльостильну відбитку цього листа я інформував у записці ч.: 1, від 9 червня ц. р., отже перед засіданням президії УНРади 14—15 червня 1969. Усну відповідь я дав, пункт за пунктом, на засіданні Президії УНРади 14 червня ц. р.; ряд закидів опрокинув уже в «Інформ. записках» чч.: 2—7. Тепер даю письмову відповідь на решту закидів.

I.

Перший розділ цього листа має на меті обґрунтувати тезу про дві політичні концепції в середині УНРади. Очевидно — різниці в оцінці міжнародної і внутрішньої ситуації аж ніяк не вилічували б таких драстичних посунень, що іх, з допомогою змонтованої «більшості», старався проводити М. Лівицький. Тому треба було якось «доказувати», що обидві групи в УНРаді виключають себе, що концепційно для обидвох немає місця в УНРаді. Іншими словами: треба було «доказувати», що лише «більшість», з якою ідентифікує себе президент, с вірна ідеям самостійності, соборності, свободи та іншим ідеям УНР, а «меншість» відійшла від тих підстав української визвольної політики.

Насправді немає жодного доказу на таке твердження ані в листі президента, ані в брошурі анонімного автора («УГВР проти УНР»), яка у виводах покривається повністю з листом М. Лівицького. Автор описує політичні концепції «меншості» фразами та твердженнами, які йому вигідні, без уваги на те, чи такі концепції справді існують. Він не наводить хто, де і коли відмовився від тих ідей.

І в тому є фальш усіх виводів розрахованих хіба на найважливішого чи неуважного, або партійно засліпленою читача, який — може — переочить таке яскраво неправдиве й свідомо дискримінуюче твердження, що в УНРаді є особи чи групи, які «...найбезоглядніше поборювали ДЦ і ідею Української Народної Республіки...»! («УГВР проти УНР» стор.: 31).

В цьому першому розділі є ряд очевидних протиріч, гри слів і завуальованих натяків. Проте немає особливої потреби докладніше аналізувати цього, побудованого на фальшивих залеженноях, трактату про нібито «дві політики» в УНРаді. Авторові йшлося лише про те, щоб із допомогою неправдивих заложень сконструювати дві протилежні концепції української визвольної політики й дати їм оцінки: одну позитивну, схвальну, яку об-

стоюс «більшість», — другу негативну, шкідливу, яку він нав'язав «меншості». При тому варто підкреслити, що на форумі Президії УНРади питання про «дvi політики» не було поставлено.

Мета цієї штучної конструкції ясна: вона мас правити за «ідеологічну підбудову» партійно-партикулярної політики, для виправдання перед громадськістю всіх тих дивовижних засудів, голосувань, неясних посунень та заходів на форумі УНРади виродовж двох років, які заморозили всі надії на віднову, усучаснення, притягнення молодої генерації, розбудову громадського сектора, ... що виникли після шостої сесії УНРади.

II.

У другому розділі зваличтесь всю вину за неполадки й не-дотягнення на мене: «Ви як голова ВО ішли весь час по лінії меншості». Раз я ніби з «меншістю», то й мене обтяжують всі закиди, що їх сконструював автор листа в першому розділі. Його зовсім не цікавить, з яких мотивів я зайняв таке чи таке становище. Якщо воно було інше як «більшості», то до мене стосуються всі ті «прикмети», якими він схарактеризував «меншість». Це ж очевидна й свідома неправда. Бо такі справи, як справа АУА, справа УНДО, внутрішно-організаційні питання тощо, не мали жодного зв'язку з оцінкою підрядянської дійсності чи зовнішньо-політичної ситуації.

Цей свідомий фальш у виводах мас нібито доказати, що я провадив політику меншості. Тимчасом: від початку і дотепер саме я протиставлю концепцію української цілості партійно-партикулярній розгрі М. Лівицького.

Я приняв обов'язки голови ВО за згодою всіх партій й очолив «коаліційний уряд» на базі експозе, що його одноголосно схвалила Президія УНРади 29 червня 1967 — «...ВО буде старатися в усіх своїх починах та акціях здійснювати свої пляни під аспектом української цілості...» (див.: Бюллетень Інф. Бюро ч.: 9 (210).

Концепцію української цілості, як головний елемент політичної дії, я підкреслив і в виступі на 6-й сесії, і в брошурі «СКВУ», і в усіх публічних виступах, доповідях, пресових конференціях, інтер'ю — на протязі двох років по цей і той бік океану. Саме таке ставлення проблеми знаходило позитивний відгомін і мобілізувало прихильників УНРади.

До речі: за час моєго головування в ВО (27 місяців) я перевував 9 місяців у США і Канаді. Із чотирьох поїздок за океан тільки одна була повністю на кошти УНРади (поїздка на СКВУ), хоча в усіх поїздках я львину частину часу й енергії присвячував справам УНРади. Зокрема я старався плекати контакти

до молодшої генерації, до професіоналістів, інтелектуалів (бо їхня співпраця ДЦентрові особливо потрібна, потрібно незалежної наукової думки) і до широких кіл активної громадськості, які сприймали позитивно ідею української політичної цілості на базі УНРади, а відкидали всякий партікуляризм. Тим часом «більшість» президії закваліфікувала все те як «бездіяльність», а президент Лівицький у своїй відповіді мені (14 червня ц. р.) спромігся тільки на «жарт», повторюючи за гумористичним журналом «Лис Микита»: «...Пане голово, ви за Україну, чи за кібернетику? !...». — Чи це справді все те, що пан президент зрозумів з модерного вчення соціо-кібернетики і її значення для успіху в політичній дії народу? Якщо так, тоді — незавидна доля української цілості під його президентурою...

«Проблема цілості в українській політиці» є складною темою і її годі з'ясовувати тут. Хочу присвятити їй в майбутньому увагу, в глибокому переконанні, що заперечення принципу цілості це коріння всіх наших невдач на громадському й політичному полі.

Напрямні політики цілості схвалили всі фракції, але силою якоїсь фатальної безвлади вже з першого дня віджили завживані до шостої сесії методи творення «блілок» для «опанування», партійні порахунки коштом цілості, маніпуляції голосуванням, тобто штучні монтування аритметичної більшості голосів тощо. Для мене це була осоружна метода партікулярної політики. Її заступав і нею маніпулював М. Лівицький.

Напочатку приховано, після збльокування ОУН(м)—УНДС (приблизно за рік після сесії) відкрито, але ще здержано, а в останніх місяцях демонстративно здійснюється в УНРаді партійно-партикулярна політика. Панове президент і голова УНРади поставили мені на початку ц. р. вимогу: переорганізувати ВО згідно з вимогами «бліоку». В розмові інж. Довгаль (УСП) і д-р Кашинський («малі партії») заявили мені, що вони вправді до бльоку не належать, але вони за «більшістю». Термін «бліок» с незручним, бо громадськість скоче знати плятформу бльоку, скоче знати, яка концепція об'єднала ОУН(м)—УНДС-селянські партії, або що спільного має ОУН(м) з групою соціалістів репрезентованих інженерами Довгалем і Лучишином. Отже термін бльок заступлено терміном «більшість». Вимога, щоб голова ВО провадив політику «більшості», при чому ця «більшість» аморфна, випадкова, неокреслена, пливка і мінливіва від випадку до випадку була несерйозною. Вона нівечила вигляди на будьяку тягливість і ефективність праці ВО.

На засіданні осередку ВО в Нью-Йорку 5 квітня ц. р., на якому також і репрезентанти ОУН(м) почали повторяти вивчену

тезу про «дві політики», я підкреслив, що не бачу на терені УНРади жодної підстави і глупду в творенні будьких блоків, бо це зводиться до шкідливої настанови деяких груп «опановувати інституції», а я не схочу очолювати, а чи бути інструментом будьякого партійно-партикулярного блоку.

Тоді я був готовий димісіонувати, але зустрінувся з непередбаченим. Замість оформити явний блок, проголосити його платформу й дати мені до вибору — платформу цілості або партійно-партикулярну блоку (останнє я, очевидно, відкинув би), М. Лівицький, фактичний лідер «більшості», пішов шляхом наклепів та інтриги. Він намагався не тільки усунутити мене із становища голови ВО, але й знищити морально-політично. Найкращим доказом цього є його лист від 23 травня ц. р. Проти таких методів я маю не тільки право, але й обов'язок виступати як найрішучіше.

Підсумовую: від платформи політики цілості, устійненої одноголосно в червні 1967, відійшла найперше група УНДС, а згодом — після одного року — присидналась до неї ОУН(м). Неоформлений на зовні політично «блок двох» (Лівицький-Маковецький) доповинився до «більшості» представником УСП і д-ром Кашинським, якого мандат, до речі, 14 червня ц. р. вже був неважний, бо його дворічна каденція вигасла в березні ц. р.

З'ясування сил в УНРаді є конче потрібне, щоб усвідомити фальши в аргументації визнанців «більшості», мовляв я був по стороні «меншості», яка нібито фальшиво й шкідливо оцінює зовнішньо-політичну і підрядянську дійсність. Це свідомий камуфляж, димна заслона для закриття правди. А правда така, що я був і є проти постійної партікулярної гри на терені УНРади, що її створив і веде М. Лівицький. Це ствердження випливає з дальшої аналізу закидів, що їх — з пильністю гідною важливішої справи — «заресстрували» пан президент.

а) Висунення «Бюллетеня ОУНз» ч. 9. до принципової справи займало Президію УНРади повний рік. Спочатку президент заявляв, і це підтвердив на засіданні Президії УНРади 14 березня ц. р., що він не бачить в бюллетені ОУНз жодної небезпеки для ДЦ УНР; я не бачив і голова УНРади теж не бачив. Можна не акцептувати висунених в ньому думок, не вважати їх доцільними, а навіть повністю опрокидувати. Проте суТЬ справи, тобто питання реорганізації ДЦ УНР залишається гостро актуальною вимогою. Таку небезпеку для ДЦ УНР «відчув» новий лідер УНДС, донедавна член «Союзу конструктивно-творчих сил», д-р Леонтій. Проте кожному відомо, що фактичним «лідером» УНДС залишився далі М. Лівицький. Всю справу скеровано не на основну проблему — потрібна чи не потрібна реорганізація ДЦ УНР — а на незаконну пропозицію д-ра Леонтія: «викинути»,

пізніше «завісити», врешті «осудити» ОУНз. Багато часу, енергії, гроша й друкарського чернила витрачено на цю «творчу» справу.

Я весь час держався збоку від цього «гомеричного бою» (УНДС створив легенду про «троянського коня» в УНРаді, хоча кожному відомо, що «троянський кінь» не заповідав «йду на вас»). Але 23 березня 1968 на засіданні Президії УНРади виникла знову загроза «суду» над — тим разом неприявною в той час на залі — фракцією ОУНз, щоб її «завісити». Тоді я виступив не на оборону «бульетеня» чи ОУНз, а за громадський принцип поступування: проти «закритого» суду над неприсутнimi, проти методи скинути вину за розбирання цілості на партійного противника. Моя резигнація із становища голови ВО є з'ясована в листі до президента УНР в екзилі Миколи Лівицького, від 24 березня 1968 р.:

«...єдиним мотивом моєго виступу було бажання усвідомити членам Президії, що у випадку знищення консолідації досягнутої на шостій сесії м. р. я за ніяких умов не могтиму дальше очолювати ВО, бо це основна база моєї дії. Тому що загроза розбиття консолідації в УНРаді виявила себе на вчорашньому засіданні понад всякий сумнів, я звернув увагу приявним, і щераз з повною відповідальністю й ясністю підкреслюю мое становище. Щоби звільнити рішення Президії УНРади, як теж і Ваші, від будьякого дальнього «тиску», передаю Вам до діоппозиції мій пост голови у Виконавчому Органі УНРади...».

Тоді моєї резигнації не приято. Кілька місяців пізніше ОУНз таки «осуждено», але всетаки збереглася цілість і я вважаю, що можу надалі очолювати ВО. Можна було мислити, що після «осудження» ОУНз (яка відійшла в опозицію) справу остаточно зліквідовано. Сподівання показалися ілюзією. «УНДС»уважав, що для вияву його політичної діяльності потрібний конфлікт з ОУНз. Отже поширено фронт наступу конструкуючи концепцію «двох політик», ідею УНР проклямовано виключно власністю УНДС і його сателітів, заповіджено «вирізування болія» мобілізуючи до того деякі Товариства Сприяння УНРаді.... іншими словами: проголошено «домашню війну». Стверджую, що все те, стучно і навмисне створене на терені УНРади, с цілком протилежне до ідеї політичної цілості на базі УНРади.

Натягати цілу «аферу» на доказ моєї «політики меншості», приписувати мені вороже ставлення до ідеї УНР, перекручувати факти, а при тому ще й робити натяки на жертви тих, що згинули в боротьбі за УНР, — це щонайменше негідно і непристойно.

б) У справі листа 35 професорів саме я був тим, що шукав компромісу. В січні 1968 р., після звіту з перебування за океа-

ном, Президія УНРади приняла мою пропозицію, що справа листа нас не торкається і я не вважаю за потрібне на неї розгувати. Але кілька місяців пізніше д-р Федорончук «відігрів» справу. До цього мое становище з протоколу засідання ВО від 22 березня 1968 р.:

«...голова ВО пропонує замінити проект д-ра Федорончука текстом з протоколу ч. 2. осередка ВО в Нью-Йорку. Текст: залива професорів це искорисний документ, а його зміст не відповідає традиціям інтересам визвольної політики ДЦ УНР».

Коли ж ця моя — дуже компромісова — пропозиція в червні 1968 не пройшла, я стримався від голосування.

Мою постанову я обґрунтував тим, що лист 35 професорів взагалі не повинен бути розгляданій на Президії УНРади під кутом осуджування його, до речі, випадковою «більшістю»: з а було чотири голоси, а проти три; при чому голос УРДП «за» був суттєво сумнівним, поскільки підписали листа деякі лідери УРДП, а голова фракції УРДП був рішуче проти «осуджування»; д-р Кашинський в тому випадку голосував проти. Лист підписали відомі діячі партій, члени УНРади і безпартійні, але прихильники ДЦ УНР; осуджування принесе очевидну шкоду для УНР... — Зрозуміла постава людини, яка в даній ситуації відповідальна за цілість. При чому ж тут закид, мовляв «...ви прилучилися відразу (?) до позиції меншості...»??

Не зважаючи на таку чи таку політичну оцінку листа 35 професорів, треба підкреслити істотну різницю між поставою «35 професорів», які явно і славно підписали документ і поставою анонімного автора брошури «УГВР проти УНР», в якій зроблено групам і особам важкий закид майже національної зради.

в) Справа АУА вияснена в «Інформ. записці» ч.: 6.

г) Комісія дослідів сучасної України і панель НТШ унагляднюють намагання автора листа за всяку ціну «шукати бука» проти мене. Комісія складається з кваліфікованих фахівців, у тому числі трьох лідерів фракцій: ОУНз, УНДО, УРДП. І якщо лідери трьох фракцій вважають за потрібне реагувати на постанови чи поступування Президії УНРади, то це справа Президії, а не голови ВО. Дивною вимогою до голови ВО є не допустити до панелю НТШ, бо в ньому взяли участь члени комісії. Для автора листа це править за «демонстрацією». Смішна претенсія!

г) Скликування засідань фракцій потрактовано як переступлення компетенції голови ВО. Відповідаю коротко; засідання фракцій скликував голова ВО завжди, коли вважав це за потрібне і доцільне. Таке водилося завжди в УНРаді. І про це колишній голова ВО, М. Лівицький, очевидно добре знає. Своєрідний закид!

д) Справа УНДО була з'ясована в «Інформ. записці» ч.: 2. Тут ще тільки додам, що мені дивно, коли президент вимагає від мене «боронити інтереси Вашого колеги по ВО...» (?!). Я уважаю, що маю передусім боронити інтересів цілості ДЦ і придергування Тимчасового закону, до чого я зобов'язався приєднувати, а не боронити особистих чи партійних інтересів «колег».

с) На штучно спрепарований наклеп з Торонто я вже відповів, див.: «Інформ. записка» ч.: 7.

Підсумовуючи характер закидів, зроблених мені в другому розділі, стверджую: мое становище в різних справах випливало виключно з мотивів збереження цілості й не мало нічого спільногого з якоюсь антагоністичною «подвійною політикою». Тим часом усі закиди пана президента проти мене зроблені зі становища його партікулярних позицій в середині ДЦ УНР.

III.

Третій розділ листа мав би виказати неефективність праці ВО під моїм головуванням. «Дехто закидає йому повну бездіяльність» — підготовляє заздалегідь пан президент внесення на засідання Президії і він не вагається обтяжувати мене закидами за невиконання завдань, які він сам приняв добровільно на себе і ... не виконав! (див.: «Інформ. записка» ч.: 5). Позатим його закиди дрібязгові, але тенденційно зібрани й наскільки. Відповідаю на них:

а) Різні справи, що їх схвалила шоста сесія, див.: «Інформ. записка» ч.: 5, громадський сектор, див.: «Інформ. записка» ч.: 4.

б) Видання другого числа «Інформації». Перше число було приняте навіть з ентузіазмом; я дістав гратуляції пана президента. Але пізніше така настанова не вкладалася в лінію, що її застосувала «більшість» супроти мене. Перед черговим виїздом за океан у жовтні 1968 р. я передав редактування ч.: 2. моїм колегам під керівництвом д-ра Федорончука. В протоколі засідання ВО ч.: 10 від 19 листопада 1968 (в час моєї відсутності) читасмо: «... видання Інформації ч. 2 ... є потреба просити п. Президента зайнятися підготовкою чергового числа Інформації. Президент вказує на переобтяження іншими обов'язками, що не дозволяє йому терміново занятися підготовкою другого числа».... В лютому 1969, після повороту з Америки, мені повернено редакційну течку «Інформація ч.: 2» — порожньою. Замість «Інформації», в березні 1969 р., з'явилось чергове число «Мета» з додатком брошюри «УГВР проти УНР». Переобтяження президента іншими обов'язками .... вияснено!

Ще одне твердження пана М. Лівицького: «... щодо інформування громадянства про політичні напрямні органів ДЦ, то Ви

як голова ВО за весь час від шостої сесії не виступили ні з одною політичною промовою, декларацією чи доповіддю...» — Стри-муюся від властивих слів, якими треба б характеризувати таке твердження. Нехай слухачі моїх публічних виступів (а таких виступів було щонайменше пів сотні в Канаді, США і в Європі) самі дадуть відповідь на цей черговий грубий наклеп.

б) Справа складу ВО й поширення його новими силами. Від самого початку я натрапив на великі труднощі, а також перешкоди з боку президента, при намаганнях розв'язати цю складну проблему. Партийних кандидатів не було, а безпартійних відстрачували методи й партійні прийоми в УНРаді.

г) Брак контакту з Представництвами ВО. Протокол засідання ВО ч.: 7, від 28 червня 1968 р.: «...голова ВО подає на розгляд илян відвідин в біжучому і наступних роках. Згідно з цим пляном голова ВО відвідає Англію і Францію ще осінню б. р., а важніші осередки українців в Південній Америці в липні-серпні 1969, та Австралію у висліді поїздки до Південної Америки...» Ці пляни пожвавити контакт і посилити співпрацю з Представництвами ВО внеможливили внутрішньо-групові маніпуляції на терені УНРаді.

г) На закінчення ще «колючка» проти мене: я не мав урядових годин! До речі, визначених урядових годин не мав упродовж довгих років і пан Микола Лівицький на становищі голови ВО, хоча він працював тільки в УНРаді. Не мали їх теж керманичі інших ресортів, бо професійно працювали деінде. Я працюю професійно поза УНРадою, отже сдіно доцільною розвязкою були зустрічі і наради за домовленням. Сьогодні в наймодерніших установах на місце «урядових годин», для керівників, занятих в кількох установах, впроваджується зустрічі за домовленням. Кожний, що хотів, міг зі мною зустрітися, бо я нікому не відмовив зустрічі.

*

Моя відповідь не мас на меті робити М. Лівицькому закідів у його стилі. Але ДЦ УНР це не тільки кожночасний президент. Крайня пора змінити в ньому стиль і методи праці, надати йому поважного характеру. Пишу в почутті відповідальності за свою присутність в ньому, маючи на увазі розбіжності між тим, що проголошує п. М. Лівицький в святочних заявах і промовах, а що він робить насправді. Його слова:

«... одна річ опозиція, конструктивна опозиція, а друга це непримиренні фронти, взаємне виключання одних другими й акція очорнювання і безпідставних обвинувачень у страшних злочинах малощо не в національній зраді...» (з промови на відкритті шостої сесії УНРади — «Бюлетень Інф. Бюро» ч.: 2/203).

«...ви чули, що я обіцяв співпрацювати як найтісніше з майбутнім прем'єром уряду УНР і всіми його членами, я обіцяю також усім фракціям бути об'єктивним і приймати до уваги погляди, поради і вказівки всіх...» (з промови після вибору на президента УНР, — див.: «Бюллетень Інф. Бюро» ч.: 4/205).

Важко було б знайти яскравіші приклади розбіжності між словами і ділами!

Мюнхен, дня 7 жовтня 1969 р.

ІНФОРМАЦІЙНА ЗАПИСКА ч. 9.

в справі: ширення дезінформацій довкола подій в УНРаді.

Уже в спростуванні до преси безпосередньо після подій в УНРаді 14/15 червня ц. р. (див.: Інф. записка ч. 3) звертав я увагу, що новий голова ВО і одночасно керманич ресорту преси й інформації, інж. С. Довгаль, ширить свідомо дезінформацію. Число 11/229 Бюллетеня Українського Інформаційного Бюра від 22 листопада 1969 приносить на це черговий доказ.

У цьому числі поміщено текст листа президента М. Лівицького до голови ВО А. Фіголя від 23 травня 1969. Текст попереджений вступом, в якому «анонімний автор» старається насвітлити історію листа в дуже «невинних» барвах. Він не вагається запевнити, що: «...в листі немає особистих образ, він утриманий в коректному тоні...». — А як справа мається в дійсності, знає неупереджений читач з попередніх інформаційних записок. Тут мушу ще тільки спростовувати наступне його твердження:

«...лист цей було вислано лише до д-ра Фіголя і до компетентних осіб, а саме до членів Виконавчого Органу і членів Президії УНРади...»

Ця незручна спроба вибілювання розрахована на наївного читача; вона зовсім не відповідає фактичному станові реальності. Для цього можна б провести цілий «процес», зі свідками й доказами, але вистачить таке просте міркування: якщо б лист був дійсно призначений і розісланий тільки до названих осіб, то для того вистачили б копії оригіналу листа і — в найконечнішому випадку — переписання його ще один раз на машинці. Хто жрозумій, потребуючи ще тільки кілька копій, буде писати на матрицях, відбивати на циклостилі і ...нумерувати кожний лист двома різними серіями ? ? !! — У нас на руках цикльостильні примірники листа, що з них один має номер 9, а другий 0009 !!!

Отже, незаперечним фактом залишається, що листи розсылають десяткам осіб поза ВО і УНРадою. В цьому нічого не змінять інтуїції милиці, на які поставлено вигадку замість правди, бо здалеку видно, що вона шкутильгає!

Тижневик «Українські вісті» (Ульм), інформуючи про конфлікт який заіснував між «трійкою» в УНРаді (трійка: М. Лівицький, Я. Маковецький, С. Довгаль), а журналістом Б. Осадчуком з приводу інтерв'ю з українськими політичними діячами про кризу в Державному Центрі, виразно підкреслює «злосливі й агресивні наклепи», що їх ширить «трійка» з допомогою Бюлетеня Українського Інформаційного Бюро.

Зрозуміле обурення викликає теж факт, що панове «трійка» кожну критичну завважу щодо їхньої діяльності, їхніх посудин чи поглядів, кожну критику з боку інших партій — УНДО, ОУНз, УРДП, — а також відповіді осіб на пороблені їм «трійкою» публічно закиди (між ін. відповіді А. Фіголя) — називають і падом на Державний Центр. Для ширення таких чуток вони знову користуються Українським Інформаційним Бюром.

Можна б навести ще більше аналогічних фактів, які стверджують, що сьогодні цілий апарат Державного Центру, як теж його фонди, зроблено засобом партійно-партикулярної розгри «трійки» на форумі УНРади. Годі уявити собі дошкульний удар у демократичні основи концепції УНРади.

Не можна приняти виправдання, що за таку «пресову службу» Українського Інформаційного Бюра несе відповідальність новий урядовець, — донедавна редактор «Шляху перемоги» а тепер редактор видань Державного Центру і одночасно партійних публікацій УНДС, — пан М. Стиранка. Бо відповідальним за те є виключно новий голова ВО і одночасно керманич ресорту преси й інформації, інж. С. Довгаль.

*

У зв'язку з подіями в УНРаді дуже виразно зарисувалася справжня позиція ОУН(м) супроти Державного Центру УНР. На сторінках тижневиків «Українське слово», Париж і «Новий шлях», Вінніпег' появився цикль статей інж. Дмитра Андрієвського і заклик «Пора закінчити кризу» Ярослава Гайваса. Статті обох авторів писані виразно з метою закріпити в УНРаді партійні позиції й виправдати «лінію» опановання Державного Центру УНР. На жаль, оба автори для здобуття своїх партійних цілей послуговуються теж методом дезінформації української громадськості.

*

Д. Андрієвський захоплений «зміною на часі» в УНРаді. Але він мусить ствердити кризу й визнає, що вину за посталу ситуацію поносять обидві сторони: «... треба признати, що такі помилки мали місце як по стороні опозиції, так і коаліції...». Проте в своїх трьох статтях він скерував усю атаку на «опозицію», зовсім забувши скоментувати помилки «коаліції», — (мабуть, йому не дозволено цього зробити ? !), — хоча на засіданні Президії УНРади 14/15 червня 1969 він мав ще відвагу висунути слушний закид проти «коаліції»: «...ми самі робимо хаос !....».

Одна з його статей має назву: «Щоб баламутство не ширилося», але все, що він написав на тему кризи в УНРаді, саме й с ширенням баламутства, бо в жодному пункті він не дав правдивої аналізи, не з'ясував причин кризи, ні фактичного стану.

Дивус, що політик, який має опінію людини коректної з почуттям справедливості, пропагує прийоми, типові для недемократичних устроїв. Він навіть пробує «підповісти», щоб мене, автора Інформаційних записок, поставити перед «державний трибунал», якщо б такий був. За що? — А за те, що я — як голова ВО УНРади — виступив на оборону Тимчасового закону Державного Центру й повідомив українську громадськість про фактичний стан в УНРаді.

Д. Андрієвський не міг забути, що я склав присягу «стояти на сторожі» Тимчасового закону, тобто на сторожі конституції Української Народної Республіки в екзилі; не міг забути, бо ж він голова Державної Контролі!

Таке своєрідне тлумачення законності, як у Д. Андрієвського, типічне для всяких тоталітарних систем. Там кожне ламання закону виправдується «державною рацією», чи «інтересами класі» і т. п. — Знаємо, що фразами про інтереси «держави» чи «класі», на практиці прикривається інтереси пануючої партії, групи чи кліки. Партійний колега Д. Андрієвського, Я. Маковецький, акуратно так саме виправдовував ламання Тимчасового закону ніби «державною рацією» в користь ... «лучших людей»!

Д. Андрієвський застерігає перед «прянням домашніх брудів», бо ... «ворог» може довідатися! — Але він нічого не пропонує, як ті «бруди» викинути з хати. Нагадуються слова такої чужої нам підрядянської дійсності: «...Ми виховуємося в дусі казарменної дисципліни з її принципом: не виносити сміття з хати. Але світ уже знає, що в нашій хаті сміття, ... ми задихаємося від неправди й фальші...» («Звернення до комуністів усього світу» — Сучасність, грудень 1969).

У висліді таких практик ми самі дискредитуємо ідеї Української Народної Республіки в екзилі в очах нових поколінь. Але увага на «нові покоління» для Д. Андрієвського важить

небагато, бо: «...омолоджування кадрів і політичних чинників Державного Центру ... річ на еміграції в наявних умовах — не до переведення...»! Тому всі спроби змінити щонебудь в УНРаді, притягнути нових молодших людей, ... це справа безвиглядна. Типовий погляд «статичного табору», який тільки «стоїть на позиціях», «держить трапори» і поза собою не бачить пересмінника, не шукає його, він його просто боїться!

*

У статті Я. Гайваса немає вже й сліду недавнього захоплення «зміною на часі». Він стверджує повну кризу й ряд невідрядних, застрашаючих фактів. Шоста сесія була гарна і надійна, але тепер: Т-ва Сприяння УНРаді не хочуть давати грошей, — президентом УНР захоплюються, не універівці, а бандерівці, — Представництво ВО в Торонто «випрошує» собі візиту пана М. Лівицького, ... «чи може бути гірше?» — запитує Я. Гайвас.

Цей контраст між шостою сесією, а теперішнім станом він вміс пояснити тільки рецептою УНДС: «всьому винувата ОУНз». Як дуже спрощена й невірна аналіза явищ і ситуації. Ale Я. Гайвас не тільки вірний «лінії УНДС», він переняв теж деякі методи політичної боротьби від лідера «більшості» в УНРаді й довільно та безпідставно нав'язує мені погляди й ставлення щодо СКВУ і АУА (Асоціація Українців Америки), які мені невідомі й чужі. Він не подає, де, коли я висловлював такі погляди чи занимав таке становище, що їх мені приписує.

У брошурі «СКВУ» (Мюнхен 1963) і в статті «Світла і тіні СКВУ» (Інформація ч. 1) є з'ясовані мої погляди й мое ставлення до справи інтеграції громадського сектора. Дотепер я цих поглядів не змінив і моє становища в цій справі не відкликав. Закид, що його підносить Я. Гайвас, зродився в голові Я. Маковецького, який «перестрашився», коли на засіданні Президії УНРади я посмів, замість «кадила», подати критичну оцінку СКВУ, цієї в цілому корисної імпрези. Від тоді він, Я. Маковецький, почав «на мене звертати увагу» (його визнання в інтерв'ю з ред. Б. Осадчуком) й пустив каналами свого партійного апарату пересторогу: «...Фіголь є проти нас ої імпрези-СКВУ...!» — Я. Гайвас, на жаль, безkritично повторяє цю очевидну нісенітницю. — Стосовно АУА, то мое становище точно з'ясоване в Інформаційній записці ч. 6 і я рішуче відкидаю всілякі того рода «натягання» моє становища, як це робить Я. Гайвас.

Сумнівною мусить видаватися теж і суспільно-моральна «філософія» Я. Гайваса: ...тебе можуть напасті з-за плота, обкорнити й знеславити публічно, закинути тобі ряд неправдивих

та перекрученіх фактів, ... але: якщо ти боронишся перед напасниками, якщо ти відповідаєш, — то це не тільки удар «... в саму основу ДЦ УНР!, але це акції, які нівечать президента УНР і голову УНРади як людей...» — Оригінальна засада й своєрідна логіка! Між іншим, хто близьче знає колишнього голову Комітету Громадської Єдності, той до краю здивуваний такою теперішньою його поставою. Ця, в моїй уяві культурна і витримана, людина далася штовхнути у вир сумнівних «аргументів» вузько-партийних апаратників.

Шукаючи виходу зі ситуації, Я. Гайвас бачить тільки таку альтернативу: або — «владу перебере ОУНз», що для нього означає «остаточну катастрофу», або — «існуюча більшість доведе існуючий політичний конфлікт до кінця і завершить його збільшеною своєю спаяністю та зміцненням». Типово партійно-ллярна програма, без ніякого зрозуміння проблем цілості; Гайвас с за цим другим «або».

Вже саме висунення такої альтернативи с суцільним баламутством, є явним поширюванням дезінформації про причини кризи в УНРаді. Таке ставлення заперечує найглибшу суть концепції УНРади. — Я. Гайвас бачить ДЦ УНР як лжусь арену, що її мусить «опановувати» бльок, коаліція, чи якась більшість. Він фальшиво інформує, що «опозиція хоче влади», й тому він «своїм», які вже «опанували», кидає директиву: «Не дайте!». Шлях, що його проповідус Гайвас, якщо за ним стоїть ОУН(м), це прямий шлях до остаточної дезінтеграції УНРади.

Тим часом єдино правильною розв'язкою є третій шлях, що його обстоє т.зв. опозиція, за яким напевно стоїть вся українська політично активна, безпартійна громадськість: пооворот до настанов і атмосфери шостої сесії! — Але цей шлях можливий тільки за передумов: пошанування принципів демократичного порядку, збереження законності, тобто Тимчасового закону як конституції та придержування елементарної пристойності в особистому та громадському поступуванні.

Про цей третій шлях, шлях тривалого усунення криз в УНРаді, буде мова при іншій нагоді.

Мюнхен, дня 27 грудня 1969

(—) Атанас Фіголь

ЗМІСТ:

Передмова	3
«Інформаційні записки»:	
ч. 1. — в справі: листа президента УНР в екзилі Миколи Лівицького до голови ВО А. Фіголя	5
ч. 2. — в справі: незаконна ситуація в УНРаді — «екс-лекс»	7
ч. 3. — в справі: спростування невірних інформацій в пресі	11
ч. 4. — в справі: виборний (громадський) сектор УНРади	12
ч. 5. — в справі: згори запланована акція для «висловлення недовірія» голові ВО А. Фіголеві	15
ч. 6. — в справі: Асоціація Українців Америки — АУА — в трактуванні органами ДЦ УНР	18
ч. 7. — в справі: методи політичної боротьби стосовані в акції «виявлення недовірія» голові ВО	22
ч. 8. — в справі: відповідь на листа президента М. Лівицького до голови ВО А. Фіголя	35
ч. 9. — в справі: ширення дезінформацій довкола подій в УНРаді	35
Зміст	40

